

Monika Marchalewska specjalista d/s doradztwa finansowego i konsumenckiego w Ośrodku Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Białej Podlaskiej.

Piotr Tokarczyk specjalista d/s prawnych w Ośrodku Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Gdyni.

Temat: Z telefonem na zakupy

Na przestrzeni wieków środki płatnicze przeszły dużą zmianę. Jedną z pierwszych form zapłaty były metale szlachetne takie jak złoto czy srebro. Z biegiem czasu przyjęły one formę monet, najczęściej złotych lub srebrnych. Z uwagi na to, że monety zawierały coraz mniej wartościowych kruszców następowała ich dewaluacja i coraz większa podejrzliwość co do ich prawdziwej wartości. Monety zaczęły wychodzić z użycia i ich miejsce zajęły banknoty. Początkowo, korzystający byli bardzo negatywnie nastawieni do nowej formy zapłaty, ponieważ nie potrafili zaakceptować i zrozumieć, że przysłowiowy „kawałek papieru” posiada wartość nabywczą.

Kolejnym krokiem w zakresie rozwoju płatności były чеки oraz weksle. W porównaniu z krajami zachodnimi w Polsce powyższe papiery nie zdobyły popularności, również z uwagi na panujący w Polsce system polityczny po drugiej wojnie światowej.

Na przełomie XX i XXI wieku powszechną popularność zaczęły zdobywać karty płatnicze np. karta debetowa czy kredytowa. Stały się one wygodnym środkiem płatniczym z uwagi na niewielki rozmiar karty oraz dogodny sposób płatności.

Lata 2010-2020 przyniosły rozwój kolejnych form płatności. Rozwiązania starają się przenieść nasz fizyczny portfel do telefonów lub zegarków. Szczególnie dzisiaj obserwujemy rozwój nowych form płatności a w przyszłości z pewnością zostaniemy zaskoczeni nowymi rozwiązaniami technologicznymi.

Coraz bardziej nowoczesne i wygodne metody płatności przynoszą nam wiele korzyści i ułatwiają życie, czego byliśmy świadkami choćby w ostatnim okresie pandemii. Uwzględniając obecne metody płatności dostrzega się coraz większą popularność płatności BLIK.

Co to jest BLIK? - jest to systemem płatności mobilnej, który w celu dokonania płatności generuje sześciocyfrowy kod. Płatność mobilna to płatność wykorzystująca aplikacje znajdujące się na telefonach komórkowych, smartfonach i innych urządzeniach mobilnych. Do płatności BLIKiem wystarczające jest posiadanie telefonu z aplikacją banku oraz aktywny Internet. Obecnie, nie wszystkie instytucje finansowe posiadają możliwość płatności BLIK.

Jak dokonywać przelewów za pomocą płatności BLIK w przypadku zakupów przez Internet?

1. Obowiązek dokonania płatności następuje po wyborze przedmiotu zakupu.
2. Z proponowanych opcji zapłaty należy wybrać płatność BLIK.
3. Po wybraniu płatności BLIK, pojawia się komunikat aby wpisać sześciocyfrowy kod BLIK.
4. Sześciocyfrowy kod BLIK zostaje wygenerowany po zalogowaniu się do aplikacji mobilnej banku.
5. Sześciocyfrowy kod należy przepisać na stronę internetową sprzedawcy, u którego jest zakupiony przedmiot.
6. Po wpisaniu kodu BLIK należy zaakceptować płatność na stronie sprzedawcy.
7. Po zaakceptowaniu płatności na stronie sprzedawcy Bank wymaga od swojego klienta potwierdzenia płatności BLIK poprzez zweryfikowanie transakcji w aplikacji mobilnej banku.

Pomimo, że procedurę użycia BLIK wydaje się być skomplikowana w rzeczywistości jest ona bardzo prosta i intuicyjna. Zabezpieczeniem płatności BLIK jest konieczność potwierdzenia płatności w aplikacji mobilnej banku poprzez wpisanie znanego nam kodu.

Niewątpliwą zaletą korzystania z takiej formy płatności jest bezpieczeństwo, ale nie oznacza to, że możemy czuć się całkowicie bezpiecznie płacąc BLIK czy poprzez płatności zbliżeniowe. Zawsze powinniśmy zachować czujność, ponieważ przestępcy wyszukują coraz nowsze metody na wyłudzenie od nas pieniędzy.

Oszustwo z wykorzystaniem kodów BLIK

Przekonała się o tym Pani Aleksandra, która została oszukana tzw. metodą „na BLIK-a”. Dostała wiadomość od swojej bliskiej znajomej za pomocą jednego z popularnych komunikatorów. Znajoma rozpoczęła rozmowę od słów: „Hej, mam wielką prośbę do Ciebie, masz może BLIKa?”. Pani Aleksandra o odpisała, potwierdzając że posiada BLIK-a w aplikacji mobilnej banku. Wtedy znajoma poprosiła Panią Aleksandrę czy mogłaby opłacić jej zamówienie, które właśnie robi, gdyż jest to bardzo dobra okazja, ale na liście natychmiastowych przelewów nie ma jej banku, jest tylko BLIK. Pani Aleksandra była przekonana, że to rzeczywiście jej znajoma prosi ją o pomoc w opłaceniu zamówienia. Osoba ta zapewniała ją, że następnego dnia zwróci jej pieniądze lub wykona od razu zwykły przelew na jej konto. Po przesłaniu koleżance kodu BLIK ta ponownie poprosiła Panią Aleksandrę o opłacenie dodatkowej przesyłki, tym razem dla jej mamy. W tym momencie Pani Aleksandra zaczęła podejrzewać, że coś może być nie w porządku. Natychmiast zadzwoniła do koleżanki, z którą pisała aby zapytać ją o to, gdzie ona wykonuje te zakupy i czy nie może zapłacić przelewem. Podczas rozmowy telefonicznej okazało się, że koleżanka nic nie wiedziała o żadnych zakupach i BLIKU. Pani Aleksandra zrozumiała, że padła ofiarą oszustwa i wyłudzenia pieniędzy poprzez kody BLIK.

Na czym polega oszustwo „na kody BLIK”?

Schemat działania przestępców wyłudających kody do płatności BLIK jest bardzo podobny, ale może przyjmować kilka różnych wariantów. Najczęściej na początku dochodzi do przejęcia przez oszustów przypadkowego konta na portalu społecznościowym. Dzieje się tak w momencie, kiedy np. nasz znajomy chce obejrzeć jakiś materiał wideo w Internecie i aby to zrobić musi zalogować się poprzez portal społecznościowy. Przestępcy przejmują jego profil i za jego pomocą piszą do osób, które dana osoba ma w gronie swoich znajomych. Zazwyczaj prośby dotyczą np. opłacenia zamówienia BLIK-iem lub pożyczkę zatwierdzoną kodem BLIK. Często działając bez zastanowienia chcemy pomóc, dlatego odruchowo logujemy się do aplikacji swojej instytucji finansowej. Następnie, generujemy kod BLIK, przesyłamy proszącemu nas o to znajomemu, a na koniec akceptujemy transakcję w bankowości mobilnej. Nawet jeśli się zorientujemy, że zostaliśmy ofiarą oszustwa najczęściej nie możemy już nic zrobić, ponieważ sami wygenerowaliśmy kody BLIK, a następnie zaakceptowaliśmy daną transakcję.

Co należy zrobić w takiej sytuacji?

1. Przede wszystkim należy pamiętać, że jeżeli dostajemy od kogoś prośbę o pożyczkę czy opłacenie zakupów zawsze powinniśmy zachować czujność i nie działać pochopnie.
2. Zadzwonimy do osoby, od której podejrzewamy, że dostaliśmy wiadomość i zweryfikujemy czy to ona prosi nas o podanie kodu BLIK,
3. Przed zatwierdzeniem każdej transakcji w aplikacji mobilnej sprawdzimy jej podsumowanie,
4. Chrońmy swój PIN do bankowości mobilnej.

Uwzględniając obecne metody płatności dostrzega się również coraz większą popularność także płatności NFC.

Płatność z wykorzystaniem NFC

Płatność NFC-wykorzystuje technologię bezprzewodowego przesyłania danych na odległość 20 centymetrów. Umożliwia to dokonywanie płatności poprzez zbliżenie telefonu lub smartwatcha (specjalnego zegarka) do terminala płatniczego. Aby skorzystać z płatności NFC urządzenie mobilne powinno posiadać opcję płatności NFC, którą należy uruchomić. Następnie należy pobrać specjalną aplikację, do której koniecznie jest przypisanie karty z której Państwo planują korzystać- może być to karta debetowa lub kredytowa. W przypadku płatności mobilnych z wykorzystaniem telefonu istnieje możliwość autoryzacji transakcji np. za pomocą skanowania palca lub twarzy. Zaletą płatności NFC jest brak konieczności łączenia się z Internetem w trakcie wykonywania transakcji oraz brak konieczności logowania się do aplikacji banku.

Karta zbliżeniowa naklejana na telefon

Dla osób nie radzących sobie z nowymi technologiami dobrym rozwiązaniem może być karta zbliżeniowa, która jest naklejana na telefon komórkowy.

Naklejana karta zbliżeniowa podobnie jak tradycyjna karta plastikowa umożliwia dokonywanie transakcji poprzez jej połączenie z konkretnym kontem bankowym.

Przedstawione powyżej rozwiązania stają się coraz bardziej powszechne wśród codziennych transakcji. Pomimo, że korzystanie z nich może wydawać się skomplikowane to w rzeczywistości jest bardzo intuicyjne. Aby korzystać z płatności BLIK czy NFC wystarczy posiadać telefon komórkowy tzw. smartphone oraz dostęp do Internetu (w przypadku płatności BLIK). Zaletą korzystania z płatności BLIK i NFC jest bezpieczeństwo wykonywanych z użyciem tych sposobów transakcji. Oczywiście mają miejsce zdarzenia wyłudzenia środków przy płatnościach BLIK i NFC, jednakże jest to znikomy procent transakcji. Ponadto należy zwrócić uwagę, że przy wykorzystaniu każdej z form transakcji, nawet tej najbardziej tradycyjnej lub bezpiecznej istnieje ryzyko utraty środków finansowych. Przestępcy bazują na socjotechnikach wykorzystujących zaufanie, emocje i presję czasu potencjalnej ofiary.

Bardzo ważne jest abyśmy zachowali czujność i pamiętali o podstawowych zasadach bezpieczeństwa korzystając z bankowości internetowej oraz mobilnej, ponieważ nawet najlepsze zabezpieczenia nie uchronią nas przed wyłudzeniem pieniędzy.